

POCZĄTKI OSADNICTWA RYCERSTWA ŚLĄSKIEGO NA RUSI CZERWONEJ

Охарактеризовано міграцію сілезького рицарства на територію Червоної Русі. Показано особливості заселення території Галичини, подано біограми осіб, наближених до Владислава Опольського і перелічено їх земельні надання.

Ключові слова: Сілезькі рицарі, князь Владислав Опольський, поселення, земельні наділи.

I

Problem migracji rycerstwa śląskiego na ziemi Rusi Czerwonej w XIV–XV wieku nie doczekał się jeszcze swego monografisty, chociaż fragmentarycznie zagadnienie to było podejmowane w polskiej historiografii¹. W pierwszej połowie ubiegłego wieku, trochę miejsca w swoich pracach poświęciło mu kilku historyków, z których należy wymienić: Przemysława Dąbkowskiego dającego zarys rozsiedlenia rycerstwa obcego w ziemi halickiej i sanockiej, Jana Fijałka opisującego dzieje Tarłów, Aleksego Gilewicza przedstawiającego zarys polityki gospodarczej na Rusi Władysława Opolczyka, oraz Jerzego Skoczka prezentującego związki kulturowe Lwowa ze Śląskiem. Do tych ogólnych prac należy jednak przede wszystkim dodać monografistów rodów (czy rodzin), które w XIV–XV w. związały się z Rusią, a mianowicie Władysława Semkowicza i jego Awdańców, z których kilku śląskich przedstawicieli znalazło się na Rusi, Olgę Łaszczyńską i jej monografię o Füllsteinach-Herburtach oraz Juliusza Dunikowskiego, autora artykułu dotyczącego rodziny Świerczków². W okresie powojennym do wspomnianych autorów

¹ * Przygotowuję pracę na ten temat.

² Dąbkowski P., Wędrowki rodzin szlacheckich. Karta z dziejów szlachty halickiej: *Księga Pamiątkowa ku czci Bolesława Orzechowicza*, Lwów 1916, t. 2, s. 5 i nast.; tenże, *Zwierzciadło szlacheckie*, Lwów 1928 (Wschód. Wydawnictwo do Dziejów i Kultury Ziem Wschodnich Rzeczypospolitej Polskiej, t. 1), passim; Fijałek J., *Tarlowie. Znamienitego rodu początki i świetność*, *Przegląd Historyczny*. 1908, t. 8, s. 181 i nast.; Gilewicz A., Stanowisko i działalność gospodarcza Władysława

dołączył Adam Fastnacht omawiający osadnictwo w ziemi sanockiej, oraz niedawno Andrzej Janeczek podejmujący zagadnienia polskiej ekspansji osadniczej w ziemi lwowskiej³. Ostatnio wrócono do problemów migracji rycerstwa śląskiego na Ruś. Zagadnienie było ogólnie prezentowane przez Romana Sękowskiego i bardziej szczegółowo – w odniesieniu do rządów ruskich księcia opolskiego – przez Jerzego Sperkę⁴.

Badania migracji rycerstwa śląskiego na Ruś Czerwoną nie są jednak sprawą prostą. Po pierwsze, trudność identyfikacji osób śląskiego pochodzenia wynika z małej ilości źródeł zachowanych do połowy lat 30-tych XV w. Sprawę potęguje brak ksiąg sądowych – tak przecież ważnych dla badań osadniczych i genealogicznych – dla Rusi Czerwonej do czasów wprowadzenia prawa polskiego, oraz

---

Opolczyka na Rusi w latach 1372–1378, w: *Prace historyczne wydane ku uczczeniu 50-lecia Akademickiego Koła Historyków Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie 1878–1928*, Lwów 1929, s. 97 i nast.; Skoczek J., *Stosunki kulturalne Śląska ze Lwowem w wiekach średnich*, Katowice 1937 [Polski Śląsk. Odczyty i Rozprawy, nr 27]; tenże, *Udział Śląska w rozwoju i kulturze południowo-wschodnich ziem Polski*, Katowice 1938 [Polski Śląsk. Odczyty i Rozprawy, nr 38]; Polackówna H., [recenzja]: (Dąbkowski P., *Wędrowki rodzin szlacheckich...*; Dzianulewicz S., *Drobiazgi heraldyczne*, “Rocznik Towarzystwa Heraldycznego we Lwowie” 1926 [Kraków], t. 7), *Kwartalnik Historyczny* 1926, t. 40, s. 436 i nast.; Semkowicz W., *Ród Awdanów w wiekach średnich*, Poznań 1920 (Przedruk z: “Roczniki Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego” 1917–1920, R. 44–46), s. 134–135, 242–243; Łaszczyńska O., *Ród Herburtów w wiekach średnich*, Poznań 1948, s. 373–379; Dunikowski J., *O rodzie Świerczków na Rusi w wieku XV i początkach rodziny Dunikowskich*, *Miesięcznik Heraldyczny* 1931, r. 10, s. 202–210, 217–227.

³ Fastnacht A., *Osadnictwo w ziemi sanockiej w latach 1340–1650*, Wrocław 1962, s. 189–208; Janeczek A., *Polska ekspansja osadnicza w ziemi lwowskiej w XIV–XV w.*, “Przegląd Historyczny”, t. 79, 1978, s. 597–620.

⁴ Sękowski R., *Udział rycerstwa śląskiego w rządach i kolonizacji Rusi Czerwonej przez Władysława Opolczyka – problemy genealogiczne i rozeznanie wstępne*, w: *Władysław Opolczyk jakiego nie znamy*, red. Pobóg-Lenartowicz A., Opole 2001, s. 115–135 (praca praktycznie pozbawiona aparatu naukowego, z masą błędów i uogólnień); Sperka J., *Otoczenie Władysława Opolczyka w latach 1370–1401. Studium o elicie władzy w relacjach z monarchą*, Katowice 2006; tenże, *Borschnitzowie na Rusi Czerwonej do końca XV w.*, w: *Księga Jubileuszowa ofiarowana Prof. Bożenie Wýrozumskiej w 75. rocznicę urodzin*, red. Piech Z., Kraków 2009. Zob. też: Czwojdrak B., *Młodowiccy herbu Działosza. Przyczynek do dziejów szlachty w ziemi przemyskiej z XV w.*, w: *Mieszczanie, wasale, zakonnicy*, red. Śliwiński B., Malbork 2004, s. 47–60.

brak takich źródeł dla dużej części księstw śląskich w XIV–XV w.⁵ Kryteria imionowe nie zawsze oddają obcego przybysza, ponieważ nowi osadnicy, po pierwsze szybko przyjmowali nowy zasób imion, po drugie, imiona w źródłach często zapisywane są po rusku (np. był Georgius, a jest Jurga). Szybko też zaczynają pisać się z miejscowości otrzymanych na Rusi, zarzucając dawne odmiejscowe nazwy śląskie. Niewiele też zachowało się odcisków pieczęci z obszaru Rusi Czerwonej z przełomu XIV/XV w., które umożliwiają identyfikację herbową i rodową obcych przybyszy. To wszystko powoduje, że niejednokrotnie bardzo trudno jest powiązać osoby, o których wiemy, że pochodziły ze Śląska (albo się tego domyślamy) i otrzymały dobra na Rusi Czerwonej np. w latach 70-tych XIV wieku, z właścicielami tych wsi w latach 20-tych czy 30-tych XV wieku znanych już z obwitych źródeł sądowych⁶. Ponad pół wieku, które przypada na ten okres, to przecież życie dwóch pokoleń, co powoduje, że poszczególne dobra mogły utrzymać się w rękach spadkobierców po mieczu, ale mogły też zmienić kilkakrotnie właścicieli.

Wstępne zaznajomienie się z problematyką osadnictwa rycerstwa śląskiego na Rusi Czerwonej wskazuje, że mieliśmy do czynienia z dwiema falami migracyjnymi. Pierwsza – którą w zarysie przedstawię w niniejszym artykule – wiązała się z rządami Władysława Opolczyka (1371–1378, 1386), druga natomiast z okresem panowania na polskim tronie Władysława Jagiełły (1386–1434). Po rewindykacji Rusi Czerwonej do Korony Polskiej w 1387 r. wkrótce zaczęło tam przybywać za sprawą króla – prócz przede wszystkim

---

⁵ Zob. Przedmowę Pietruskiego O. i Liskego X. w *Aktach grodzkich i ziemskich*, t. 11, Lwów 1886, zwłaszcza s. XXI–XXIII oraz Wstęp T. Jurka w *Landbuchu księstw świdnickiego i jaworskiego*, t. 2, Poznań 2000, s. VIII–XVI.

⁶ Zob. pracę Paszyna S.S. (Перемышльская шляхта второй половины XIV–начала XVI века. Историко-генеалогическое исследование, Тюмень 2001) gdzie autor szczegółowo omawiając szlachtę ziemi przemyskiej swój wywód rozpoczął w większości od połowy lat 30-tych XV w., a więc od momentu od kiedy mamy księgi sądowe przemyskie. W nielicznych przypadkach wymienia właścicieli poszczególnych wsi znanych z dokumentów XIV w. stwierdzając jednak, że nie wiadomo, czy osoby piszące się z tej wsi w XV w., to spadkobiercy tych z XIV w. Z podobnymi problemami dotyczącymi szlachty halickiej czy sanockiej borykał się wcześniej P. Dąbkowski – zob. np. *Zwierciadło szlacheckie..*; tenże, *Wędrowniki rodzin..*; tenże, *Szkice z życia szlachty sanockiej w XV stuleciu*, “Rocznik Towarzystwa Heraldycznego”, t. 6, Kraków 1923 (osobna odbitka: Lwów 1923).

rycerstwa polskiego – liczne grono rycerzy śląskich, m.in.: Borschnitzowie, panowie z Bierawy, Brochwicze, Działosze Nasięgniewice, Świerczkowie. Ponadto dobra na Rusi otrzymali pochodzący ze Śląska, a robiący karierę u boku króla: Hinczka z Roszkowic i Rogowa (herbu Działosza), późniejszy podskarbi Królestwa, Jan Mężyk z Dąbrowy (herbu Wadwicz), podczaszy króla, późniejszy wojewoda lwowski, brat przyrodni Hinczki oraz Mikołaj Kornicz Sistrzeniec (herbu Kornicz), burgrabia będziński⁷.

II

Książę Władysław Opolczyk otrzymał w zarząd Ruś Czerwoną, jak wskazują ostatnie badania, już wiosną 1371 r.⁸ Sformalizowano to jednak rok później, kiedy 10 października 1372 r. król Ludwik Węgierski wystawił dokument, którym przekazywał mu te ziemie⁹. Książę początkowo nie wykazywał tam większej aktywności, akceptując nawet urzędników ustanowionych jeszcze przez Kazimierza Wielkiego. Dobitym przykładem jest starosta generalny Jasiek Kmita, który – jak potwierdzają źródła – wykonywał swoje obowiązki jeszcze 12 XI 1371 r.¹⁰ Diametralne zmiany nastąpiły dopiero jesienią 1372 roku kiedy książę został pozbawiony przez króla urzędu palatyna Węgier. Pomijając motywy tej decyzji, która różnie jest interpretowana przez historyków, ona właśnie skutkowała tym, że Władysław Opolczyk, uwolniony od urzędu, który absorbował dużo jego czasu i energii, w pełni mógł zaangażować się w rządy na Rusi¹¹. Wkrótce też książę udał się na ziemie ruskie i w trakcie objazdu kraju w listopadzie i grudniu 1372 roku dokonał pierwszych

⁷ Zagadnienia te będą omówione w przygotowywanej przeze mnie pracy.

⁸ Tęgowski J., *Nowe źródła do kwestii datacji objęcia rządów Władysława Opolczyka na Rusi*, w: *Średniowiecze polskie i powszechne*, t. 5, red. Panic I., Sperka J., Katowice 2009.

⁹ *akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z Archiwum tzw. Bernardyńskiego we Lwowie*, t. I–XIX, wyd. Pietruski O., Liske X., Prochaska A., Lwów 1870–1906, (dalej cyt.: AGZ), t. 3, nr 20.

¹⁰ AGZ, t. 2, nr 3. Odszedł z urzędu zapewne jesienią 1372 r. hojnie obdarowany przez księcia nadaniem dystryktu buskiego – *Katalog dokumentów pergaminowych ze zbiorów Tomasza Niewodniczańskiego w Bitburgu*, oprac. Tomaszewicz J. i Zdanek M. pod red. Bukowskiego W., Kraków 2004, nr 11.

¹¹ Sroka S.A., *Książę Władysław Opolczyk na Węgrzech. Studium z dziejów stosunków polsko-węgierskich w XIV wieku*, Kraków 1996, passim.

nominacji urzędniczych. Książę opolski obejmując Ruś – przynajmniej początkowo – zaakceptował ukształtowaną i wypracowaną w czasach Kazimierza Wielkiego strukturę urzędów wraz z jej nazewnictwem. Najwyższym urzędnikiem na Rusi był więc starosta generalny, który tytułował się tak samo jak w okresie kazimierzowskim (*capitaneus generalis Russie, capitaneus terre Russie, Capitaneus Russie, starosta Ruskiej zemli, capitaneus Lemburgensis*). Podlegali mu wojewodowie grodzcy, którzy zarządzali okręgami grodowymi, dawnymi wołościami, które w tym czasie zwano już dystryktami (*districtus*). Struktura ta w ciągu kilku lat cechowała się jednak dużą fluktuacją. Wojewodów grodzkich zastąpili w niedługim czasie starostowie lokalni (1374), natomiast zarządców zamków tytułowano naprzemian kasztelanami lub burgrabiami. Wkrótce też książę ustanowił jeszcze sędziego generalnego Rusi (*iudex generalis Russiae, iudex Russiae*), którym od 1374 r. został, mający śląskie korzenie, Piotr Brun herbu Nabra¹².

Jak wspominałem, pierwsze nominacje urzędnicze nastąpiły w grudniu 1372 r. Wojewoda przemyski – Piotr Gumprecht von Schlieben (Sliwin) – odnotowany został 9 grudnia 1372 r. w Starzowie¹³. Wojewoda halicki, którym został Strzała z Rokicia, świadcował na dokumencie wystawionym 14 grudnia tego roku w Sanoku, mimo, że jeszcze 9 i 10 grudnia w Starzowie i Wiszni występował bez urzędu¹⁴. Nowego starostę generalnego Rusi książę mianował po 9 XII a przed 14 XII 1372, a został nim wspomniany już Piotr Gumprecht, dotychczasowy wojewoda przemyski¹⁵.

¹² Sperka J., *Urzednicy Wladyslawa Opolczyka na Rusi (1372–1378)*, w: *Spoleczenstwo Polski sredniowiecznej*, red. Kuczyński S. K., t. 10, Warszawa 2004 (dalej cyt.: UrzRusWO), s. 86–94; tenże, *Otoczenie*, s. 73–77. Błędnie uważał Ehrlich L. (*Starostwa w Halickiem w stosunku do starostwa lwowskiego w wiekach srednich (1390–1501)*, w: *Studia nad historią prawa polskiego*, t. 6, z.1, Lwów 1914, s. 23), Ehrlich L. Władysław Opolczyk w początkowym okresie rządów nie powoływał starosty generalnego, tylko rządził z pośrednictwem wojewodów.

¹³ AGZ, t. 3, nr 21.

¹⁴ *Zbiór dokumentów małopolskich*, cz. 1–8, wyd. Kuraś S., Sułkowska-Kurasio-wa I., Kraków; Wrocław 1962–1975 (dalej cyt.: ZDM), cz. 1, nr 139; Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie (dalej cyt. AGAD), dok. perg. nr 7233; AGZ, t. 3, nr 21.

¹⁵ ZDM, cz. 1, nr 139; UrzRusWO, nr 1; Sperka J., *Otoczenie...*, s. 316.

Analizując skład osobowy urzędników Władysława Opolczyka na Rusi, należy stwierdzić, że generalnie większość z nich wywodziła się ze Śląska (w części z księstwa opolskiego) i z ziemi wieluńskiej, a wcześniej należała do otoczenia księcia. Tak było – poza jedną osobą – w przypadku dostojników, którzy sprawowali urząd starosty generalnego (pomijam Jaśka Kmitę). Byli to: Piotr Gumprecht (1372–1373), Wiktor z Mierzyc (1374, 1375), Merbota z Droniowic i Żyrowy (1375), Jan Radło (1376–1378)¹⁶. Natomiast z Węgier (z Barlabas) pochodził starosta Andrzej (Andraszko), ostatni nominat księcia na tym urzędzie (1378). Ponownie objął urząd w 1386 r. kiedy Władysław Opolczyk próbował przejąć rządy na Rusi w imieniu królowych węgierskich, Elżbiety i Marii¹⁷.

W przypadku niższych urzędników – wojewodów grodzkich (zastąpionych później przez starostów lokalnych), czy kasztelanów (burgrabiów) – wydaje się, że także większość nominatów pochodziła spoza Rusi. Ze Śląska wywodzili się, wspomniani wcześniej: Piotr Gumprecht, wojewoda przemyski (1372), Strzała z Rokicia, wojewoda halicki (1372), Merbota z Droniowic, starosta przemyski (1376–1377), Wiktor z Mierzyc, starosta halicki (1375–1376) i kasztelan jarosławski (1377) i Franczek z Marszowic, kasztelan lubaczowski (1377–1378). Z księstwa oświęcimskiego (przynależnego do Śląska) natomiast pochodził Pokrasz ze Stryszowa (k/Barwałdu), wojewoda lwowski (1373)¹⁸. Także Bieniek z Kuchar i Żabokruk, starosta przemyski (1375), śniatyński (1377) i sanocki (1376–1377)¹⁹, do niedawna łączony przez historyków z ruskim rodem Korczaków²⁰, nie wywodził się z Rusi, tylko ze Śląska²¹.

¹⁶ UrzRusWO, nr 1–5, 18; J. Sperka, *Otoczenie...*, s. 178–180, 248–249, 287–290, 315–317, 344–347, 361–362.

¹⁷ Sperka J., *Andrzej Schony z Bobolic i Jan Schoff z Toplina. Z dziejów kariery i awansu rycerzy obcych w Polsce późnośredniowiecznej*, w: „Średniowiecze polskie i powszechne”, t. 4, red. Panic I., Sperka J., Katowice 2007, s. 189–197.

¹⁸ UrzRusWO, nr 10, 16, 23, 24, 25, 34; T. Jurek, *Obce rycerstwo na Śląsku*, Poznań 1998, s. 223–225, 282–283; Sękowski R., *Udział...*, s. 122–127; Sperka J., *Otoczenie...*, s. 285, 287–290, 315–317, 332, 344–347, 363.

¹⁹ UrzRusWO, nr 21, 22, 27, 30; Sperka J., *Otoczenie...*, s. 197–202.

²⁰ Sikora F., *Krąg rodzinny i dworski Dymitra z Goraja i jego rola na Rusi*, w: *Genealogia. Kręgi zawodowe i grupy interesu w Polsce średniowiecznej na tle porównawczym*, red. Wroniszewski J., Toruń 1989, s. 65–70.

²¹ Sperka J., *Otoczenie...*, s. 197–198, ilustracja nr 1; tenże, *Borschnitzowie...*

Nie jesteśmy pewni pochodzenia wojewody gródeckiego Jenka (1372)²², chociaż nie jest wykluczone, że należy go utożsamiać z Jenkiem z Kuncewic (dawniej Kunzendorf, dziś Polanka k/Środy Śląskiej), który występował u boku księcia opolskiego 6 i 15 XII 1373 r.²³ Podobnie jest w przypadku Hanka, wojewody lwowskiego górnego zamku (1378), którego można ostrożnie łączyć z Hankiem z Uszyc (k/Gorzowa Śląskiego), późniejszym kasztelanem (burgrabią) wieluńskim (1382–1387)²⁴. Jeśli natomiast chodzi o burgrabiego sanockiego Andrzeja Penaka (1374–1376), to można doszukiwać się tutaj jakiś związków z krakowską rodziną, z której wywodził się Piotr Penak, herbu Trąby, sędzia sądu wyższego prawa niemieckiego na zamku krakowskim (1365) i wójt krakowski (1374)²⁵. Nieznane jest natomiast pochodzenie kasztelana samborskiego Szymona (1373), kasztelana bełskiego Przybka (1377), burgrabiego, a następnie starosty sanockiego Macieja (1377) i wojewody samborskiego Wraclawa (1378)²⁶. Jednak imiona wymienionych, a także pełnione przez nich urzędy, które były wyłącznie obsadzane Ślązakami, wskazują, że osoby te pochodziły najpewniej z któregoś z księstw śląskich, ewentualnie ziem czeskich czy polskich²⁷.

III

Zarządzając ziemiami ruskimi (1371–1378), książę pociągnął tam ze sobą przede wszystkim rycerzy śląskich. Obok nich niewielką grupę stanowili także rycerze morawscy, czescy, niemieccy, a także węgierscy. Rycerstwo śląskie, które przybyło z księciem na

²² UrzRusWO, nr 12.

²³ AGAD, Metryka Koronna (dalej cyt.: MK) 23, s. 109; AGZ, t. 5, nr 8 = *Kodeks dyplomatyczny Polski*, t. 1, wyd. Rzyszczewski L., Muczkowski A., Warszawa 1847, nr 133, s. 240.

²⁴ UrzRusWO, nr 11; Sperka J., *Otoczenie...*, s. 235.

²⁵ UrzRusWO, nr 31; Szczur S., *Piotr, zwany Penakiem h. Trąby (zm. po 1374 r.)*, w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 26. Kraków; Warszawa 1981, s. 376.

²⁶ UrzRusWO, nr 13, 14, 28, 32, 33.

²⁷ Jedynie starosta sanocki Tomasz Naschalka (Waszota) z 1373 r., który już w 1359 r. z nominacji Kazimierza był burgrabią sanockim, mógł pochodzić z Rusi, chociaż jego genealogia także nie jest znana. Rusinem był z pewnością Kostek, pisarz książęcy (1378), który pisał się z Bolestraszyca (k/Przemysła), gdzie był diakiem. Książę za zasługi obdarował go dobrami pod Przemysłem – UrzRusWO, nr 26, 29; Sperka J., *Otoczenie...*, s. 80, 277–278.

Ruś, pochodziło najczęściej z jego rodzinnego księstwa opolskiego (i wieluńskiego), część jednak z innych, najczęściej granicznych księstw: brzeskiego, oleśnickiego, raciborskiego, cieszyńskiego, opawskiego, czy nysko-otmuchowskiego. Były to jak wiadomo władztwa z reguły niezbyt duże, których granice ulegały ciągłym zmianom w wyniku podziałów dynastycznych czy różnych transakcji (zakup, zastaw). Powodowało to, że poszczególne rodziny rycerskie miały dobra – zazwyczaj niewielkie – często w dwóch czy trzech księstwach, z których to dóbr oczywiście podlegały właściwym książętom. Innym skutkiem takiego rozdrobnienia było przyjmowanie służby u kolejnych książąt, zwłaszcza u tych, u których były większe perspektywy zrobienia kariery²⁸. Z tego też powodu kiedy Władysław Opolczyk objął we władanie Ruś Czerwoną dla części rycerzy otworzyły się perspektywy nie tylko na zrobienie kariery urzędniczej u jego boku, ale także na zdobycie majątku. Niewielkie dobra, którymi do tej pory dysponowali w rodzinnych stronach, nie gwarantowały im bowiem wzrostu majątkowego, nie mieli oni także możliwości na powiększenie dóbr dzięki łasce książęcej, ponieważ domeny monarsze były niewielkie, a książęta nie byli skorzy do ich dalszego uszczuplania. Te oczekiwania rycerzy nałożyły się na świadome działania Władysława Opolczyka, który – jak wszystko wskazuje – łączył z Rusią plany budowy swego władztwa dynastycznego. Tak więc wkrótce obok mieszczan i chłopów, na Ruś ruszyli także najbardziej zdeterminowani, ale zarazem odważni i przedsiębiorcy przedstawiciele stanu rycerskiego ze Śląska. Należy oczywiście podkreślić, że w czasie sześcioletnich rządów Władysława Opolczyka na Rusi nadania tam otrzymali od niego także ruscy bojarzy (np. Waszek Teptukowicz, Chodek Łojowicz, Kostek Bolestraszycki), Węgrzy, Wołosi, Czesi, Morawianie, Niemcy, Polacy, ale bez wątpienia Ślązaków było najwięcej. Nadania były przede wszystkim formą nagrody za oddane zasługi, ale także sposobem na zagospodarowanie obszarów ruskich. Stąd

²⁸ Na ten temat zob.: T. Jurek, *Rotacja elity dworskiej na Śląsku w XII–XIV w.*, w: *Genealogia. Władza i społeczeństwo w Polsce średniowiecznej*, red. Radziwiński A., Wroniszewski J., Toruń 1999, s. 7–26; tenże, *Elity Śląska w późniejszym średniowieczu*, w: *Kolory i struktury średniowiecza*, red. Fałkowski W., Warszawa 2004, s. 404–420; Sperka J., *Otoczenie...*, s. 58–64.

bardzo częste w dokumentach sformułowania o obowiązku osobistego zamieszkania na Rusi z żoną i dziećmi. Nadania miały także przyczynić się do zwiększenia potencjału militarnego tych ziem, w tym obronnego, w obawie przed ewentualnymi najazdami Litwinów i Tatarów. Z tego powodu każdy akt szczegółowo określał obowiązki wojskowe obdarowanego. Nadania miały formę lenną (często określaną prawem śląskim) i w większości koncentrowały się w zachodniej części władztwa ruskiego Władysława Opolczyka. Ich wielkość była różna, od części wsi po kilkanaście i zależała – co jest oczywistością – od pozycji społeczno-politycznej obdarowanego oraz jego zasług²⁹.

Jeśli chodzi o rycerzy pochodzących ze Śląska, to dobra na Rusi otrzymali z łaski Władysława Opolczyka przedstawiciele: Füllsteinów, Gallów z Marszowic, Korniców, Kühschmaltzów, Labantów, Slanczów, Awdańców, Awstaczów, Kopaczów Ossowskich, a także pojedyncze osoby, jak np.: Piotr Brun, herbu Nabra, Merbota z Droniowic czy Bieniek z Kuchar³⁰. Po odejściu księcia opolskiego z Rusi obdarowani dobrami rycerze śląscy w większości tam pozostali, służąc nowym panom tych ziem – początkowo Węgom (1379–1387), później Polakom. Wrastali w nowe środowisko, asymilując się z miejscową szlachtą i stopniowo utożsamiając się z nową ojczyzną.

Na koniec należy dodać, że z pewnością dalsze badania przyczynią się do poszerzenia liczby beneficjentów księcia Władysława Opolczyka na Rusi, w tym pochodzących ze Śląska. Wiemy bowiem np. że za księciem na Ruś podążył przedstawiciel śląskich Salischów (Działoszów), Baszek Nasięgniew, który w 1375 r. został odnotowany u boku Ottona z Pilicy w Łańcucie. Nie mamy jednak żadnych

²⁹ Gilewicz A., *Stanowisko...*, s. 74–105; Jawor G., *Osady prawa włoskiego i ich mieszkańcy na Rusi Czerwonej w późnym średniowieczu*, Lublin 2004, passim; J. Sperka, *Otoczenie...*, s. 84–90; Karczewski D., „*Meliorator terre Russiae*”. *Panowanie Władysława Opolczyka na Rusi (1371–1378)*, w: *Piastowie śląscy w kulturze i europejskich dziejach*, red. A. Barciak, Katowice 2007, s. 265–272.

³⁰ Gilewicz A.: *Stanowisko...*, s. 97 i nast.; Polackówna H., [recenzja]..., s. 436 i nast.; Łaszczynska O., *Ród Herburtów...*, s. 373–379; Sękowski R., *Udział...*, s. 115–135; Sperka J., *Otoczenie...*, s. 77–80, 84–90, 197–202, 203–205, 225–226, 278–281, 284–286, 290–294, 296–297, 305–307, 311–315, 336; Karczewski D., „*Meliorator terre Russiae*”..., s. 265–272; zob. niżej Aneks.

danych aby uznać, że otrzymał tam jakieś dobra. Kolejne pokolenie rodziny uzyskało je dopiero od Władysława Jagiełły, dając początek rodzinom Młodowickich i Kormanickich³¹. U boku Władysława Opolczyka na Rusi pojawili się także przedstawiciele rodziny Swerczków (Świerczków) osiadłej na Morawach i Opolszczyźnie. Ich gniazdami rodowymi na Śląsku były: Świerczów koło Namysłowa, Świercze k/Olesna i Mokry Daniec (dzisiaj Daniec) koło Opola. Byli to: Piotr Swerczek odnotowany u boku księcia (1375) w Gródku na Rusi oraz Hanko Swercz, który, także w Gródku, świadcował na dokumencie książęcym wystawionym (1377). Nic jednak nie wiadomo o jakichkolwiek nadaniach księcia opolskiego dla przedstawicieli tej rodziny na Rusi, dobra zawdzięczali dopiero Teodorowi Koriatowiczowi, Witoldowi i Jagielle³². Ciągłe nie jesteśmy w stanie ustalić pochodzenia Jaska Kustry, który z łaski Władysława Opolczyka otrzymał dystrykt krzeszowski w ziemi przemyskiej. Pieczętował się herbem mającym tarczę czarno-srebrną dzieloną w pas, a w klejnocie – na hełmie z labrami – trzy głowy łabędzie (lub gęsie) na długich szyjach. Herb ten – nieznan w Polsce, a tym bardziej na Rusi – skłania do szukania jego gniazda rodowego na Śląsku, w Czechach lub na Węgrzech. U boku Władysława Opolczyka występował od 1374 do 1377 r. W 1376 r. był też kasztelanem księcia opolskiego na węgierskim zamku Patakvár (Sárospatak)³³. Zapewne więc dalsze badania pozwolą bliżej zidentyfikować, włączając w szersze kręgi rodowe, rodzinne czy herbowe, przynajmniej część osób, które teraz znamy tylko z imienia, jak np. Wraclawa, Rejnolda, Nynotka, Macieja, Lymbarda, Jenka, czy Denharda i możemy jedynie przypuszczać, że pochodziły ze Śląska.

³¹ ZDM, cz. 4, nr 1025; Czwojdrak B., *Młodowiccy herbu Działosza...*, s. 48 i nast.

³² Biblioteka Czartoryskich w Krakowie (dalej cyt.: BCzart), dok. perg. nr 170; AGZ, t. 3, nr 23; Dunikowski J., *O rodzie rodzie Świerczków...*, t. 10, s. 222–223; Sperka J., *Otoczenie...*, s. 336–337.

³³ Sperka J., *Otoczenie...*, s. 263–265.

ŚLĄSCY BENEFICJENCI KSIĘCIA WŁADYSŁAWA OPOLCZYKA³⁴

1. Bieniek z Kuchar i Żabokruk był bliskim współpracownikiem najpierw Władysława Opolczyka w czasie jego ruskich rządów, a następnie króla Władysława Jagiełły. Z łaski księcia opolskiego był kolejno kasztelanem (czyli burgrabią) lwowskim (1373), a następnie starostą przemyskim (1375), starostą sanockim (1376–1377) i tamtejszym kasztelanem (1377). Władysław Opolczyk, nagradzając jego wierną służbę nadał mu wsie Żabokruki i Branice w ziemi lwowskiej (9 IX 1374), siedlisko we Lwowie na prawie miejskim (1375), wieś Górki w ziemi sanockiej (1376–1378), a ponadto Krostowice i część Leśnic w dystrykcie lwowskim. Własnej zapobiegliwości zawdzięczał wejście w posiadanie Podsosnowa we wspomnianym dystrykcie³⁵. Po rewindykacji Rusi przez Królestwo Polskie w 1387 r. Bieniek wszedł do otoczenia Władysława Jagiełły, był także wysyłany przez niego w misje dyplomatyczne. Za wierną służbę król potwierdził mu dokument dotyczący Podsosnowa (1394); wyrazem zaufania królewskiego było także sprawowanie urzędu starosty halickiego i śniatyńskiego (1398–1401)³⁶. Bieniek położył spore zasługi w rozwoju organizacji kościoła katolickiego na Rusi; fundował i uposażył: kaplicę w kościele dominikanów we Lwowie (1394) oraz parafie w Humniskach (1409) i w Brzozdowcach w powiecie lwowskim (1410)³⁷. Mimo, że był żonaty z Anną

³⁴ W Aneksie, obok rycerzy, których pochodzenie ze Śląska jest pewne, zestawilem także osoby, wobec których istnieją przesłanki (np. imionowe) skłaniające do przypuszczeń, że stamtąd pochodziły.

³⁵ AGZ, t. 7, nr 10; AGZ, t. 8, nr 10; AGZ, t. 9, nr 1; ZDM, cz. 6, nr 1532; Sikora F., *Krąg rodzinny...*, s. 69–70; Fastnacht A., *Słownik historyczno-geograficzny ziemi sanockiej w średniowieczu*, cz. 1–3, Brzozów; Kraków 1998–2002 (dalej cyt.: SHGSanok), cz. 1, s. 126–127; cz. 2, s. 121–122; Sperka J., *Otoczenie...*, s. 198–201.

³⁶ Sikora F., *Krąg rodzinny...*, s. 72; *Urzędnicy województwa ruskiego XIV–XVIII wieku. Spisy*, oprac. Przyboś K., Wrocław 1987 (dalej cyt.: UrzRus), nr 325.

³⁷ Trajdos T.M., *Kościół Katolicki na ziemiach ruskich Korony i Litwy za panowania Władysława II Jagiełły (1386–1434)*, t. 1, Wrocław; Kraków 1983, s. 189–191, 259; tenże, *Uposażenie klasztoru dominikanów lwowskich w średniowieczu*, „Nasza

(bliżej nam nieznaną), zmarł bezpotomnie najpewniej w 1410 r.³⁸ Bratem Bieńka był Andrzej z Kuchar (zm. przed 10 II 1398 r.). Z dalszych krewnych Bieńka znamy jeszcze jego synowca, Michnika (1415) oraz bratanka Stachlika, pewnie syna Andrzeja z Kuchar; ten ostatni został poświadczony w 1409 r. Musiał jednak szybko umrzeć, gdyż nie dziedziczył po stryju³⁹. Do niedawna problematyczna była przynależność rodowa Bieńka. Przypisywano mu herb Groty,⁴⁰ Ołobok⁴¹, Wieniawę⁴², a ostatnio Korczak⁴³. Wydaje się jednak, że ostatecznie sprawę przynależności rodowej rozwiązuje odcisk jego pieczęci, który zachował się przy dokumencie z 17 (12) marca 1382 r., wystawionym przez Mikołusza Oleksandrowicza, wojewodę lwowskiego i halickiego oraz Piotra Bruna we Lwowie. Przedstawia on herb, który w tarczy ma pole szachowane złożone z kwadratowych kamieni w 5 rzędach (układ: 3–2–3–2–1)⁴⁴. Jest to więc odmiana polskiego herbu Wczele lub, co wydaje się bardziej prawdopodobne, śląski Borschnitz. Należy jednak dodać, że szachownicą – obok Borschnitzów – pieczętowały się w tym czasie także dwie inne śląskie rodziny, a mianowicie – powiązana z Borschnitzami, jedna z gałęzi Prittwitzów oraz Reideburgowie⁴⁵. Na śląskie pochodzeniu Bieńka wskazują także inne przesłanki, w tym wieś Kuchary, z której się pisał, ostatnio lokalizowana w dobrach Borschnitzów koło Brzegu⁴⁶.

Przesłość” 1999, t. 91, s. 52, 64; Stadnicki K., *O początkach arcybiskupstwa i biskupstw katolickich tacińskiego obrządku na Rusi Halickiej i Wołyniu*, Lwów 1882, s. 52, 54.

³⁸ Sikora F., *Krąg rodzinny...*, s. 72–73.

³⁹ Ibid., s. 66, 72–73; Sperka J., *Otoczenie...*, s. 201–202.

⁴⁰ Zieliński L., *Mikołaj Bienieł z Żabokruk Cebrowski herbu Groty, mylnie Ołobok, “Lwowianin”*, 1841, s. 280.

⁴¹ Kozierowski S., *Obce rycerstwo w Wielkopolsce w XIII–XIV wieku*, Poznań 1929, s. 76; A. Gilewicz, *Stanowisko...*, s. 29.

⁴² Boniecki A., *Herbarz polski*, t. 1–16, Warszawa 1899–1916, t. 3, s. 363–364; t. 6, s. 232.

⁴³ Sikora F., *Krąg rodzinny...*, s. 63–69.

⁴⁴ *Katalog dokumentów pergaminowych ze zbiorów Tomusza Niewodniczańskiego...*, nr 17, ilustracja 22; Sperka J., *Otoczenie...*, ilustracja nr 1.

⁴⁵ Jurek T., *Zmienność herbów rycerzy niemieckich na Śląsku*, “Rocznik Polskiego Towarzystwa Heraldycznego”, t. 2 (13), 1995, s. 48–49.

⁴⁶ Sperka J., *Borschnitzowie...*

2. Bohunko (Boguszko) Bohemus, ochmistrz dworu księcia (1373), otrzymał przed 1375 r. wieś Chrebnowice (później Chrebieńce) w dystrykcie lwowskim, z której zaczął się pisać. Obdarowany był najpewniej synem Jaśka Bohemusa z Grudzie (k/Opola) i Kromłowa, kasztelana (burgrabiego), a następnie starosty opolskiego, który pieczętował się herbem Ramułt (w tarczy pięć róż w krzyżu św. Andrzeja)⁴⁷.

3. Denhard, bliżej nieznan, otrzymał od księcia w ziemi lwowskiej wieś Dunajów (15 VII 1386), a następnie prawo poboru cła od kupców przejeżdżających przez tą wieś (25 VII 1386)⁴⁸. Z tego tytułu Denhrad i jego sukcesorzy zobowiązani byli do uczestniczenia w wyprawach wojennych z jednym kusznikiem. Nadanie miało miejsce w okresie kiedy Władysław Opolczyk próbował ponownie przejąć władzę na Rusi z ramienia królowych węgierskich, Elżbiety Bośniaczki i Marii. Dalsze losy Denharda niestety nie są nam znane. W 1427 r. wśród szlachty ruskiej składającej homagium Władysławowi Jagiellsiem, brak dziedziców Dunajowa. Najpewniej już wtedy wieś ta stanowiła własność arcybiskupstwa lwowskiego, co dowodnie potwierdzone jest dopiero w 1445 r.⁴⁹ Do arcybiskupa należało także prawo pobierania cła w Dunajowie⁵⁰. Należy więc przypuszczać, że interesujące nas dobra i dochody wróciły do króla, może w wyniku konfiskaty, a ten nadał je arcybiskupowi lwowskiemu⁵¹.

4. Franczek z Marszowic uzyskał od księcia 14 XII 1372 r. wieś Nowosiedlce (Nowosielce) koło Jarosławia w ziemi przemyskiej. Z tego tytułu zobowiązany był do uczestnictwa w wyprawach z jednym kopijnikiem i strzelcem na koniu⁵². Obdarowany przynale-

⁴⁷ BCzart, dok. perg. nr 170; AGZ, t. 2, nr 6; AGZ, t. 5, nr 10; AGZ, t. 7, nr 12; D. Veldtrup, *Prosopographische Studien zur Geschichte Oppelns als herzoglicher Residenzstadt im Mittelalter*, Berlin 1995, s. 409–410; Sperka J., *Otoczenie...*, s. 202–203.

⁴⁸ AGZ, t. 2, nr 14, 15.

⁴⁹ Zob. *Z Jana Zamoyskiego inwentarza Archiwum Koronnego*. w: *Materiały do dziejów Rusi i Litwy w XV wieku*, wyd. Halecki O., t. 12, Kraków 1919, s. 179–193; AGZ, t. 14, nr 1524.

⁵⁰ *Bona regalia onerata in terris Russiae. Lustratio 1469 r.*, w: *Źródła dziejowe*, t. 18, cz. 1, Warszawa 1902 (dalej cyt.: *Lustracja z 1469 roku*), s. 67.

⁵¹ Od XVI w. właścicielami wsi była natomiast rodzina Dunajewskich herbu Sas – Boniecki A., *Herbarz...*, t. 5, s. 83.

⁵² ZDM, cz. 1, nr 139.

żał do rodziny Gallów piszącej się z Marszowic koło Oławy, a przybyłej na Śląsk z Saksonii w połowie XIII w. Używali herbu, który przedstawiał w tarczy sześć kamieni (układ: 3+2+1)⁵³. Najpewniej na początku II połowy XIV w. panowie z Marszowic nawiązali bliskie kontakty z książętami opolskimi i weszli do ich otoczenia. Franczek, który w latach 1377–1378 był kasztelanem lubaczowskim, zmarł przed 19 X 1384 r.⁵⁴ Wdowa po nim, Katarzyna, za zgodą swego zięcia Wojciecha uposażyła kościół św. Marii Magdaleny w Nowosiedlcach (1384)⁵⁵. W 1391 r. (15 VII) Stefan, niegdyś dziedzic w Nowosiedlcach (jak podano w dokumencie), sprzedał tę wieś za 100 grzywien Janowi z Tarnowa, wojewodzie sandomierskiemu⁵⁶. Nie wiadomo jednak czy Stefan był synem Franczka z Marszowic i Nowosiedlec, jego dalszym spadkobiercą, czy tylko późniejszym właścicielem wspomnianej wsi lub jej części⁵⁷.

5. Füllsteinowie, Herbord zwany Pawsze i Frydrusz, otrzymali największe dobra w ziemi przemyskiej. Najpierw, 23 XI 1374 r., książę nadał im 9 wsi, były to: Dobromil, Smolnica, Starzawa, Suszyca (dzisiaj Suszyca Wielka i Mała), Chyrów, Grodowice, Laszki (dzisiaj Laszki Murowane), Chliple, Sąsiadowice. Nadanie obejmowało także monasterzy znajdujące się w obrębie tych miejscowości. Otrzymali ponadto pozwolenie na lokację miasta i jego obwarowanie oraz pozwolenie wzniesienia tam zamku. Wkrótce też założyli miasteczko Felsztyn i zbudowali tam zamek. Z tytułu posiadania tych dóbr zobowiązani byli do wystawienia na każdą wyprawę 4 kopijników i 4 kuszników⁵⁸. Oprócz tego Władysław Opolczyk przekazał im jeszcze 22 VII 1376 r. Mużyłowice, leżące w połowie

⁵³ Jurek T., *Obce rycerstwo...*, s. 223–225.

⁵⁴ Sperka J., *Otoczenie...*, s. 284–287.

⁵⁵ Abraham W., *Powstanie organizacji Kościoła Łacińskiego na Rusi*, Lwów 1904, s. 387–388 = ZDM, cz. 4, nr 1068.

⁵⁶ *Kodeks dyplomatyczny Małopolski*, t. 4, wyd. Piekosiński F., Kraków 1905, nr 1016.

⁵⁷ Niewykluczone, że synem Franczka z Marszowic był Jan, altarysta w kościele farnym we Lwowie (*Johannes Franczkonis*), który w 1398 r. przybył na Śląsk, by sprzedać Wieneberg (pod Głogowkiem) kapitule kolegiaty głogóweckiej – *Codex diplomaticus Silesiae*, Bd. 33, hrsg. Graber E., Breslau 1928, s. 145, nr 45.

⁵⁸ ZDM, cz. 4, nr 1022 = O. Łaszczyńska, *Ród Herburtów...*, s. 374–376 i Dodatki nr 1; Пашин С. С. *Перемышльская шляхта...*, s. 133.

w ziemi przemyskiej, a w połowie w ziemi lwowskiej, oraz Czochłynie i Podłuby w dystrykcie gródeckim⁵⁹. Ponadto otrzymali od księcia (1374–1378) wieś Przyłbice w dystrykcie żydaczowskim w ziemi lwowskiej⁶⁰.

Füllsteinowie, którzy na Rusi przyjęli nazwisko Herburtów, byli rodziną o niemieckich korzeniach, która osiadła na Śląsku Opawskim w połowie XIII w. W końcu tego wieku podzielili się na dwie gałęzie piszące się ze Sławkowa koło Opawy i Krzanowic koło Raciborza; Herburt i Frydrusz wywodzili się najpewniej z linii sławkowskiej. Pieczętowali się herbem, który w czerwonej tarczy miał trzy miecze przeszywające w gwiazdę złote jabłko⁶¹.

Herburt za swoją siedzibę obrał Grodowice i stamtąd się pisał. Po jego śmierci – przed 14 X 1400 r. – majątek przeszedł na jego trzech synów: Mikołaja, Frydrusza i Herburta, późniejszego chorążego przemyskiego (1427–1453)⁶². W 1425 r. król Władysław Jagiełło potwierdził im posiadanie dóbr otrzymanych niegdyś od księcia opolskiego⁶³.

6. Henryk de Srakorz⁶⁴ otrzymał 6 XII 1373 r. od księcia Władysława wsie Zagwózdź i Pasieczne leżące w ziemi halickiej⁶⁵.

7. Henryk z Czech (de Bohemia) otrzymał od księcia 7 XII 1371 r. Radochońce, Wapowce i połowę Tarnawców; wsie leżały w

⁵⁹ *Kilka gramot Wołodysława Opolskovo*, wyd. M. Gruševs'kij, "Zapysky Naukovego Tovarystva im. Ševčenka", 1903, t. 51, nr 5 = O. Łaszczyńska, *Ród Herburtów...*, s. 378. Dokument wydano z błędną datą, zob. Sperka J., *Otoczenie...*, s. 372.

⁶⁰ Lustracja z 1469 roku, s. 24.

⁶¹ Szymański J., *Herbarz średniowiecznego rycerstwa polskiego*, Warszawa 1993, s. 135.

⁶² Łaszczyńska O., *Ród Herburtów...*, Dodatki nr 2; UrzRus, nr 1603. R. Sękowski (*Udział...*, s. 130) błędnie utożsamiał Herburta zwanego Pawsze, który otrzymał dobra na Rusi, z Herburtem Puczem ze Sławkowa i z Rogowa (1382–1412), żonatym z Małgorzatą, siostrą Adama i Otika z Prószkowa (Proskau). Łaszczyńska O. (*Ród Herburtów...*, s. 370) natomiast w Herburcie Puczu ze Sławkowa widziała ojca Herburta i Frydrusza (z 1374 r.). Jednak w związku z różnym okresem występowania tych postaci w źródłach także ta hipoteza jest nie do zaakceptowania, gdyż jej przyjęcie powodowałoby sytuację, w której synowie poprzedzaliby swego ojca.

⁶³ ZDM, cz. 7, nr 1992; Łaszczyńska O., *Ród Herburtów...*, s. 382–383, 406–407.

⁶⁴ Miejscowości nie udało się zidentyfikować.

⁶⁵ AGAD, MK 23, s. 108–109 = *Matricularum Regni Poloniae Summaria*, t. 1–4, wyd. Wierzbowski T., Warszawa 1905–1919 (dalej cyt.: MRPS), t. 4, nr 150 = MRPS, t. 4 *Supplementum*, nr 267.

ziemi przemyskiej⁶⁶. W 1427 r. Wacław z Radochońców, zapewne spadkobierca Henryka (syn?), składając w gronie szlachty z ziemi przemyskiej homagium Władysławowi Jagielle, pieczętował się herbem Awstacz (Napiwo), rozpowszechnionym na Śląsku, co jednoznacznie wskazywałoby skąd się wywodzili jego przodkowie⁶⁷.

8. Jan Goły ze Strzegowa (k/Strzelina) dziedzic Denkowa otrzymał 24 V 1373 r. za zasługi wieś Lutoryż w ziemi sanockiej, którą miał osadzić na prawie niemieckim, a z tytułu posiadania tych dóbr zobowiązany był do służby wojskowej zwyczajem innych ziem⁶⁸. Jego synem był Franczek z Lutoryża, który w 1390 r. świadkował na dokumencie Jadwigi, wdowy po Ottonie z Pilicy, staroście ruskim⁶⁹. Jan Goły i Franczek z Lutoryża byli przedstawicielami rodziny Kühschmaltzów, pieczętujących się herbem Sztembark, których gniazdem rodzinnym była wieś Kühschmaltz (obecnie Kobiela) koło Grodkowa na Śląsku. O przynależności rodowej dowiadujemy się z zapiski sądowej z 1425 r., kiedy to Jan i Mikołaj, synowie wspomnianego Franczka, bracia rodzeni i sołtysi Lutoryża, oświadczyli przed starostą sanockim, że Jan z Kobieli albo Cuchschmalcz (Kobiela), ich brat stryjeczny, ma z nimi część dziedziczną w Lutoryżu, dotąd nie wydzieloną⁷⁰. Rodzina była związana z Władysławem Opolczykiem od końca lat 80-tych XIV w. – Wincenty Kühschmaltz był burgrabią zamku Gryzów (1390), natomiast Przeclaw, pełnił urząd starosty opolskiego (1394), a w późniejszych latach był burgrabią nowego zamku w Opolu (1410–1417)⁷¹.

9. Jasiak z Kornic otrzymał od księcia w 1375 r. (31 VIII) wieś Bybło i sołectwo wraz z dworem w Dobrowodzie, które leżały w ziemi halickiej. Warunkiem nadania było osiedlenie się na Rusi wraz z żoną i dziećmi oraz obowiązek uczestnictwa w wyprawach

⁶⁶ ZDM, cz. 4, nr 1012.

⁶⁷ *Z Jana Zamoyskiego inwentarza...*, s. 181; *Jana Zamoyskiego notaty heraldyczno-sfragistyczne*, w: Piekosiński F., *Studia, rozprawy i materiały z dziedziny historii polskiej i prawa polskiego*, t. 7, Kraków 1907, nr 1119, s. 102; Sperka J., *Otoczenie...*, s. 86.

⁶⁸ ZDM, cz. 1, nr 142; SHGSanok, cz. 2, s. 125.

⁶⁹ ZDM, cz. 4, nr 1093; SHGSanok, cz. 2, s. 125.

⁷⁰ AGZ, t. 11, nr 112.

⁷¹ Pilnáček J., *Rody starého Slezska*, t. 1–5, Brno 1991, t. 3, s. 730; Sperka J., *Otoczenie...*, s. 57–58, 63, 356–357.

z jednym kopijnikiem i łucznikiem⁷². Obdarowany pochodził ze śląskiej rodziny znanej od drugiej połowy XIII w. i wywodzącej z Kornic (Kornitz) koło Raciborza, ale osiadłej także w księstwie opolskim⁷³. Jasiiek z Kornic osiadł na Rusi, a w 1390 r. został odnotowany w Haliczu u boku króla Władysława Jagiełły, kiedy ten nadawał dobra niejakiemu Dziurdziowi⁷⁴. Jednak dalsze jego losy i jego potomstwo nie są znane. Brakuje Korniczów na dokumentach homagialnych szlachty halickiej z 1427 r., a także w dokumentach lustracji królewskiej na Rusi z 1469 r. W latach 1437–1453 z Bybła pisał się niejaki Dzierśław. Nie wiadomo jednak czy miał cokolwiek wspólnego z Jaśkiem z Kornic⁷⁵. Natomiast Dobrowoda przeszła na Buczackich; w 1436 r. była własnością Teodora, kasztelana kamienieckiego i starosty podolskiego⁷⁶.

10. Jasiiek, bliżej nieznan, otrzymał od księcia 6 VII 1375 r. Daroszów w dystrykcie samborskim⁷⁷. W 1427 r. właścicielem wsi był Wojciech z Daroszowa, herbu Awdaniec, możliwe, że to wnuk Jaśka⁷⁸.

11. Lambant (Labantowie, Łabęccy), Jasiiek, Cewlejko i Jakusz, herbu Awdaniec w 1375 r. (16 VIII) otrzymali od księcia Duszanów, Buszcze i Żuków. Z tytułu nadania zobowiązani byli do wystawienia trzech kopii i trzech strzelców na każdą wyprawę generalną na obszarze Rusi⁷⁹. Wspomniani wywodzili się z Łabęd koło Gliwic na Górnym Śląsku, gdzie ich przodkowie żyli już w końcu XIII w.⁸⁰ Do niedawna – właściwie bez żadnych podstaw

⁷² AGZ, t. 2, nr 4.

⁷³ Kozierowski S., *Obce rycerstwo...*, s. 51; Pilnáček J., *Rody...*, t. 1, s. 307–308; Veldtrup D., *Prosopogrfische Studien...*, s. 74, 412–413; Sperka J., *Otoczenie...*, s. 278–279.

⁷⁴ ZDM, cz. 6, nr 1573.

⁷⁵ AGZ, t. 12, nr 159, 2563; Sperka J., *Otoczenie...*, s. 278.

⁷⁶ AGZ, t. 12, nr 2053.

⁷⁷ AGZ, t. 7, nr 11 (z tytułu posiadania wsi miał obowiązek uczestniczenia w wyprawach z jednym kpijnikiem i jednym strzelcem).

⁷⁸ *Z Jana Zamoyskiego inwentarza...*, s. 181 (tu błędna identyfikacja nazwy wsi); *Jana Zamoyskiego notaty...*, nr 1127, s. 103.

⁷⁹ BCzart, dok. perg. 170 = *Katalog dokumentów pergaminowych Biblioteki Czar-torskich w Krakowie*, t. 1, oprac. Szelińska W., Tomaszewicz J., Kraków 1975, nr 192 (regest).

⁸⁰ Cetwiński M., *Rycerstwo śląskie do końca XIII w. Biogramy i rodowody*, Wrocław; Kraków 1982, s. 47.

źródłowych – uważano, że Łabęccy, którzy otrzymali dobra od Władysława Opolczyka, pieczętowali się herbem Łabędź; łączono bowiem nazwę herbu (rodu) z nazwą miejscowości⁸¹. Przynależność herbową (rodową) Łabęckich określają natomiast pieczęcie Mikołaja Łabęckiego z Żukowa – wnuka któregoś z wymienionych braci z 1375 r. – pieczętującego się herbem Awdaniec⁸². Łabęccy bardzo szybko zadomowili się na Rusi, a Michał Łabęcki (1382–1397) – najpewniej syn jednego z obdarowanych przez Władysława Opolczyka – zaliczał się już bez wątpienia do elity. W 1392 r. kupił wieś Malechową (dystrykt lwowski) od Piotra Bloroka, mieszczanina lwowskiego, za 34 kopy groszy ruskich. Synami Michała Łabęckiego byli Jan (1397–1451) i Mikołaj (1400–1436)⁸³. W 1427 r. Mikołaj z Żukowa znalazł się w gronie szlachty ruskiej składającej homagium Władysławowi Jagielle i przystawił pieczęć z herbem Awdaniec do wystawionego wtedy dokumentu (jego pieczęć znana jest także z 1436 r.)⁸⁴. Jan z Żukowa, pojawił się natomiast w źródłach – jeszcze u boku ojca – w 1397 r. W 1420 r. otrzymał od Władysława Jagiełły prawo średzkie dla swoich dóbr Żuków i Dryszczów, był także dziedzicem Międzygórza w ziemi halickiej. Dwukrotnie żonaty (druga żona Elżbieta), pozostawił po sobie liczne potomstwo, w tym dwie córki, Elżbietę i Barbarę oraz czterech synów: Pakosława, Nawoja, Teodoryka i Jerzego⁸⁵. Łabęccy, zwani na Rusi Labantami, występowali tam aż do XVII w.⁸⁶

12. Lymbard, bliżej nieznan, otrzymał 31 VIII 1375 r. wieś Zdużyce oraz dworzysko w Oświcach w dystrykcie lwowskim⁸⁷.

⁸¹ Pilnáček J., *Rody...*, t. 3, s. 733; Sękowski R., *Udział...*, s. 131; tenże, *Herbarz szlachty śląskiej*, t. 4, Katowice 2005, s. 176.

⁸² *Z Jana Zamoyskiego inwentarza...*, s. 189; *Jana Zamoyskiego notaty...*, nr 641, s. 70; Sperka J., *Otoczenie...*, s. 280–281.

⁸³ AGZ, t. 3, nr 53; *Katalog dokumentów pergaminowych ze zbiorów Tomasza Niewodniczańskiego...*, nr 34, 36; Sperka J., *Otoczenie...*, s. 281.

⁸⁴ *Z Jana Zamoyskiego inwentarza...*, s. 189; *Jana Zamoyskiego notaty...*, nr 641, s. 70.

⁸⁵ *Katalog dokumentów pergaminowych ze zbiorów Tomasza Niewodniczańskiego...*, nr 34; AGZ, t. 3, nr 89; Boniecki A., *Herbarz...*, t. 15, s. 133–134; P. Dąbkowski, *Wędrówki rodzin szlacheckich...*, s. 12.

⁸⁶ Boniecki A., *Herbarz...*, t. 15, s. 133–134.

⁸⁷ AGZ, t. 2, nr 5; A. Gilewicz, *Stanowisko...*, s. 99.

13. Maciej, bliżej nieznan, otrzymał 5 VIII 1377 r. Kupnowice w dystrykcie samborskim⁸⁸.

14. Maciej, kapelan księcia, otrzymał od niego wieś Dudyńce (z młynem, folwarkiem i sadzawkami) leżącą koło Sanoka; nadanie miało miejsce w okresie po 9 IV 1374, a przed końcem 1375 r. Z tytułu posiadania zobowiązany był do udziału w wyprawach z jednym łucznikiem⁸⁹.

15. Merbota Świętopelk z Żyrowy i Droniowic w księstwie opolskim, bliski doradca Władysława Opolczyka, starosta generalny Rusi (1375), a następnie starosta przemyski (1376–1377), otrzymał od niego przed 25 VI 1375 r. Rokitnicę (obecnie Rokietnica) pod Przemyślem⁹⁰. Przynależność rodowa Merboty nie jest ostatecznie rozstrzygnięta. Do niedawna historycy uważali go za przedstawiciela rodu Lisów⁹¹. Jednak zachowane źródła uniemożliwiają udowodnienie takiej tezy, sugerując raczej przynależność do herbu Czewoja, którym pieczętowali się późnośredniowieczni i nowożytni Żywowscy⁹². Najstarszych przedstawicieli rodziny z Żyrowy można wyprowadzić od końca XIII w. Ojcem Merboty, związanego z Władysławem Opolczykiem, był Stefan, syn Świętopelka z Żyrowy. Po odejściu Władysława Opolczyka z Rusi, Merbota wrócił do księstwa opolsko-wieluńskiego, gdzie najpierw został kasztelanem (burgabią) wieluńskim (1378), a następnie starostą generalnym opolsko-wieluńskim (1381–1382); zmarł po 15 II 1384 r.⁹³ Jeśli chodzi o jego dobra na Rusi, w tym Rokitnicę w ziemi przemyskiej, to odziedziczyli ją jego synowie, Mikołaj Merbocic i Stanisław. Oni też w 1400 r. uposażyli miejscowy

⁸⁸ ZDM, cz. 4, nr 1033.

⁸⁹ *Dwa fragmenty ksiąg kancelaryjnych królewskich z 1-szej połowy XV w.*, wyd. Wierzbowski T., Warszawa 1907, s. 14–15 = ZDM, cz. 4, nr 1045 (na temat datacji dokumentu zob. Sperka J., *Otoczenie...*, s. 282–283).

⁹⁰ ZDM, cz. 4, nr 1025. Ponownie pisał się z tej wsi 9 IX 1377 r., świadkując w Łąncucie na dokumencie Ottona z Pilicy – *Regesty dokumentów przechowywanych na Górnym Śląsku*, red. Barciak A. i Müller K., Wrocław; Opava 2004, nr 137.

⁹¹ Bieniak J., *Wielkopolska, Kujawy, ziemia łączycka i sieradzka wobec problemu zjednoczenia państwowego w latach 1300–1306*, Toruń 1969, s. 105–109; Jurek T., *Państwo z Wierzbnej. Studium genealogiczne*, Kraków 2006., s. 86–89, 99, 104, 107.

⁹² Pilnáček J., *Rody...*, t. 5, s. 1439; Sękowski R., *Herbarz...*, t. 2, Katowice 2003, s. 89.

⁹³ Veldtrup D., *Prosopographische Studien...*, s. 415; Sperka J., *Otoczenie...*, s. 290–291.

kościół⁹⁴. W 1427 r. bliżej nieznanym Merbota⁹⁵ w gronie szlachty ruskiej złożył przysięgę wierności Władysławowi Jagielle, pieczętując się herbem Czewoja, najpewniej więc był przedstawicielem kolejnego pokolenia potomków Merboty z Droniowic i Żyrowy⁹⁶.

16. Michał Awdaniec (*dicto Hawdank*), protoplasta możnowładczej rodziny Buczackich, był największym beneficjentem księcia w ziemi halickiej. Nie wiemy jednak, czy obdarowany wywodził się z Polski, z ziemi łączyckiej, jak próbował udowodniać to Władysław Semkowicz,⁹⁷ czy pochodził raczej ze śląskiej linii Awdańców, co wydawałoby się bardziej prawdopodobne biorąc pod uwagę jak wielu przedstawicieli tego rodu osiadło na Rusi za sprawą Opolczyka. Należy zakładać, że dalsze badania przyczynią się do rozwikłania tej sprawy.

Mimo, że nie zachowały się stosowne dokumenty, z późniejszych źródeł wiadomo, że z łaski Władysława Opolczyka – najpewniej już w 1373 r. – posiadał Buczac, Olchowiec, Soroki i Żyznomierz⁹⁸. Dobra te w 1427 r. Władysław Jagiełło na prośbę Michała Mużyły z Buczacza (syna Michała Awdaniec) przeniósł z prawa lennego na prawo dziedziczne polskie⁹⁹. Ponadto Michał Awdaniec posiadał od Władysława Opolczyka Zadarów i *Schino*, z których z tytułu posiadania był zobowiązany do wystawienia na wyprawy dwóch kopijników i dwóch strzelców. Otrzymał ponadto: Wielicznów, Czechów, Żórawińce i Petryłów; z tytułu tego nadania miał obowiązek wystawić na wyprawę czterech kopijników i czterech

⁹⁴ ZDM, cz. 4, nr 1148. W 1404 r. Mikołaj występował z przydomkiem patronimicznym Merbocin – ZDM, cz. 5, nr 1172.

⁹⁵ Nazwa miejscowości, z której się pisał jest nieczytelna na odcisku jego pieczęci – zob. niżej przyp. 95.

⁹⁶ Z *Jana Zamoyskiego inwentarza*, s. 192; *Jana Zamoyskiego notaty...*, s. 129 (nr 827).

⁹⁷ Semkowicz W., *Ród Awdańców w wiekach średnich*, Poznań 1920 [Przedruk z: "Roczniki Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego" 1917–1920, R. 44–46], s. 256–258.

⁹⁸ Sperka J., *Otoczenie...*, s. 291–293.

⁹⁹ ZDM, cz. 7, nr 2012; Kurtyka J., *Nadanie starostwa podolskiego Teodorykowi z Buczacza w 1442 roku (z dziejów królewskiej Podolu w XV i XVI wieku)*, w: *Księga jubileuszowa profesora Feliksa Kiryka*, red. Jureczko A., Leśniak F., Noga Z., Kraków 2004, s. 70–71.

strzelców¹⁰⁰. Osobnym nadaniem była jeszcze wieś Starnaja, także leżąca w ziemi halickiej¹⁰¹. Dnia 28 VII 1379 r. Michał z Buczacza ponownie fundował (*de novo construximus*) i uposażył kościół w Buczaczu wsią Żórawińce¹⁰².

17. Mikołaj Slancz uzyskał od księcia Władysława Opolczyka 13 XII 1375 r. wieś Potoczany w ziemi lwowskiej. Z tego tytułu zobowiązany był osiąść na Rusi z żoną i dziećmi oraz musiał wystawić na każdą wyprawę generalną jednego kopijnika i łuczника na koniu¹⁰³. Najpewniej od księcia otrzymał jeszcze wieś Zarudce i dworzysko w Przedzrymiechach w ziemi lwowskiej, które to dobra sprzedał w 1386 r. Bieńkowi z Kuchar za 70 kop¹⁰⁴. Mikołaj wywodził się ze śląskiej gałęzi Awdańców. Rodzina ta pochodząca z okolic Środy Śląskiej, już w końcu XIII w. weszła w skład mieszczaństwa średzkiego, a następnie przeniosła się do Wrocławia, gdzie w XIV w. odgrywała wybitną rolę, należąc do najbogatszych w mieście. Mikołaj Slancz był najpewniej bliskim krewnym Mikołaja i Henryka Slanczów, w tym czasie bankierów wrocławskich¹⁰⁵. Synem Mikołaja był Jakusz Slancz piszący się z Potoczan. W 1423 r. zamienił jednak tę wieś, określaną ojcowizną, z arcybiskupem lwowskim, Janem Rzeszowskim, na Jawcze koło Rohatynia w ziemi halickiej¹⁰⁶. W 1427 r. Jakusz z Jawczy przywiesił swoją pieczęć z herbem Awdaniec do jednego z aktów homagialnych szlachty ruskiej na rzecz Władysława Jagiełły i jego synów. Później był komornikiem ziemskim halickim; pozostawił syna Jerzego i córkę Katarzynę¹⁰⁷.

¹⁰⁰ Lustracja z 1469 roku, s. 56, 62–63.

¹⁰¹ Tamże, s. 56.

¹⁰² AGZ, t. 5, nr 15. Na temat treści dokumentu dotyczącej ponownej fundacji kościoła i jego datacji – zob. Sperka J., *Otoczenie...*, s. 292–293.

¹⁰³ BCzart, dok. perg. 170; AGZ, t. 2, nr 6; W. Semkowicz: *Ród Awdańców...*, s. 242.

¹⁰⁴ AGZ, t. 2, nr 13, 26–27; T.M. Trajdos, *Kościół Katolicki...*, s. 189–191.

¹⁰⁵ Semkowicz W., *Ród Awdańców...*, s. 134–135, 242–243. Sękowski R. (*Udział...*, s. 134–135) i Posadowsky-Wehner (*Die schlesischen Habdanks*, Breslau 1925, s. 67–75) utożsamiali natomiast Mikołaja Slancza z Potoczan z Mikołajem Slanczem, mieszczańinem wrocławskim.

¹⁰⁶ AGZ, t. 3, nr 95; AGZ, t. 2, nr 54; W. Semkowicz, *Ród Awdańców...*, s. 242; Kurtyka J., “*Senex ambulans*”. *Arcybiskup lwowski Jan Rzeszowski (1345/46–1436)*, “*Nasza Przeszłość*”, 1992, t. 77, s. 76.

¹⁰⁷ *Z Jana Zamoyskiego inwentarza...*, s. 188; *Jana Zamoyskiego notaty...*, nr 753, s. 77. Boniecki A. (*Herbarz...*, t. 8, s. 341) błędnie zaliczył Jawieckich do herbu Nałęcz.

18. Mirosław, sługa księcia, otrzymał 10 X 1377 r. Tyśmieniczany i Wołosów w dystrykcie Zalesie w ziemi halickiej¹⁰⁸. W 1427 r. właścicielem tych wsi była Jan z Tyśmieniczany zwany Chłopski, herbu Trąby, nie wiadomo jednak czy miał jakieś związki z poprzednikiem¹⁰⁹.

19. Piotr Brun, herbu Nabra, pochodził ze Żmigrodu w księstwie oleśnickim. Karierę rozpoczynał u boku króla Kazimierza Wielkiego, od którego w nagrodę otrzymał w 1370 r. Szczytniki w ziemi krakowskiej¹¹⁰. Po śmierci króla związał się z Władysławem Opolczykiem i jesienią 1374 r. objął bardzo ważny urząd sędziego generalnego ziemi ruskiej (*iudex generalis Russiae, iudex Russiae*); pełnił go najpewniej do końca 1378 r.¹¹¹ Służąc księciu opolskiemu, Piotr Brun dorobił się sporego majątku w ziemi lwowskiej, na który składały się następujące wsie: Humanów (z tej wsi się pisał), Kuropatniki, Czuniów, Sboników, Buski, Wibodów, Medów zwany Płocica, Towarincze i Budyłów¹¹². Nie wiadomo jednak, czy wsie te otrzymał od Władysława Opolczyka, czy zdobył własną zapobiegliwością, niemniej dobra te nie zostały wymienione w lustracji królewskiej w 1469 r. jako własność monarsza.

Po złożeniu rządów na Rusi przez Władysława Opolczyka, Piotr Brun pozostał w tej ziemi. Zresztą w tym czasie zaliczał się już do jej najważniejszych dostojników; zmarł po 29 IV 1385, a przed 20 II 1386¹¹³. Pozostawił po sobie syna Mikołaja, który odziedziczył Szczytniki, oraz dwie córki: Barbarę i Krizę, które za zgodą królowej węgierskiej Marii odziedziczyły dobra ruskie¹¹⁴. Mężem Barbary został Waszek Wołczkowicz, zwany Brodą z Żurawna, którego poślubiła przed 29 IV 1385 r.¹¹⁵ Nie znamy natomiast imienia męża Krizy, owdowiałej już przed 10 II 1386 r. Ostatecznie majątek Piotra na Rusi, wraz z ręką Barbary, przeszedł na Waszka Wołczkowicza z

¹⁰⁸ AGAD, MK 29, s. 429 = MRPS, t. 4, nr 11057 = MRPS, t. 4, Supplementum, nr 290.

¹⁰⁹ *Z Jana Zamoyskiego inwentarza...*, s. 183; *Jana Zamoyskiego notaty...*, nr 127, s. 28.

¹¹⁰ *Kodeks dyplomatyczny Małopolski*, t. 1, wyd. Piekosiński F., Kraków 1876, nr 308; Sperka J., *Otoczenie...*, s. 311–314.

¹¹¹ UrzRusWO, nr 8.

¹¹² AGAD, MK 55, k. 264.

¹¹³ Sperka J., *Otoczenie...*, s. 312.

¹¹⁴ AGAD, MK 55, k. 264.

¹¹⁵ AGZ, t. 2, nr 12.

Żurawna, a później na jego syna Dymitra z Podwerbców i Chodorowa, protoplasty Chodorowskich, z rodu Korczaków¹¹⁶.

20. Rejnold i Nynotek, bracia, najpewniej Ślązacy, o czym świadczą ich imiona, otrzymali od księcia 12 III 1376 r. Nowy Siedlec i Porudno w dystrykcie przemyskim¹¹⁷.

21. Waclaw z Ossowa otrzymał od księcia Władysława Opolczyka, 23 XI 1374 r., Łoboczyce, Brzeście i Koniszki leżące w dystrykcie gródeckim w ziemi lwowskiej. W zamian zobowiązany został do uczestnictwa w wyprawach wojennych w sile dwóch włóczni i dwóch strzelców¹¹⁸. Spadkobiercą Waclawa był Dzierśław z Brześcia, który w 1427 r. przystawił swoją pieczęć z herbem Kopacz, powszechnym na Śląsku, do aktu homagialnego szlachty ruskiej na rzecz Władysława Jagiełły i jego synów¹¹⁹. Natomiast w 1469 r., w czasie lustracji królewskiej na Rusi – kolejni spadkobiercy, bracia z Brześci – swoje prawa do Łoboczyca, Brześci i Koniuszek dokumentowali przedstawiając dokument Władysława Opolczyka¹²⁰. Ossów, z którego pisał się Waclaw, należy zapewne identyfikować z osadą o tej nazwie, która leży koło Wieruszowa w ziemi wieluńskiej (dzisiaj Osowa). Inny z panów z Ossowa, Imram (syn Waclawa ?) był z łaski Władysława Opolczyka starostą wieluńskim (1389)¹²¹.

22. Wraclaw (Wrocław), wojewoda samborski (1378) z pewnością pochodził ze Śląska, chociaż nie jesteśmy tego w stanie sprecyzować¹²². Książę nadał mu 25 VIII 1378 r. mu trzy wsie: Uherce, Radłowice i Kornalowice w ziemi lwowskiej¹²³. Pewnie jego wnuk – Bernard z Uherców – przystawił pieczęć z herbem Trąby do aktu

¹¹⁶ Boniecki A., *Herbarz...*, t. 3, s. 31–32; Sperka J., *Otoczenie...*, s. 314–315, 343–344.

¹¹⁷ AGZ, t. 5, nr 11; Gilewicz A., *Stanowisko...*, s. 27; Sękowski R., *Udział...*, s. 134; Пашин С.С., *Перемышльська шляхта...*, s. 126.

¹¹⁸ *Knigi Polskiej Koronnej Metriki XV stolitja*, t. 1. *Kniga* nr 10 (1447–1454), wyd. Masłowski A., Graniczny W., w: *Monumenta iuris*, t. 2. Warszawa 1914, s. 135.

¹¹⁹ *Z Jana Zamoyskiego inwentarza...*, nr 186; *Jana Zamoyskiego notaty...*, nr 1189.

¹²⁰ Lustracja z 1469 roku, s. 17.

¹²¹ Rosin S., *Słownik historyczno-geograficzny ziemi wieluńskiej w średniowieczu*, Warszawa 1963, s. 130; Stolarczyk T., *Szlachta wieluńska od XIV do połowy XVI wieku*, Wieluń 2005, s. 27; Sperka J., *Otoczenie...*, s. 306–307, 358.

¹²² UrzRusWO, nr 14; Sperka J., *Otoczenie...*, s. 89, 363.

¹²³ ZDM, cz. 4, nr 1026.

homagialnego szlachty przemyskiej złożonego na ręce Władysława Jagiełły w 1427 r.¹²⁴

Jerzy Sperka. BEGINNINGS OF SETTLEMENT OF THE SILESIAN KNIGHTS IN THE RED RUS

The article outlines the migration of the Silesian knights to the lands of the Red Ruthenia. The article analyzes specific traits of their settlement at the territory of Galicia, examines biographies and land estates of the retinue of Prince Władysław Opolski.

Key words: Silesian knights, Prince Władysław Opolski, settlement, land estates.

---

¹²⁴ *Z Jana Zamoyskiego inwentarza...*, s. 182; *Jana Zamoyskiego notaty...*, nr 117, s. 27.